

1 Děti a žáci s odlišným mateřským jazykem (OMJ)

Děti a žáci s OMJ jsou stejně nadaní jako jejich česky mluvící spolužáci. Zaslouží si, aby se pedagogičtí pracovníci na jejich příchod **náležitě připravili** a aby k nim přistupovali s pochopením pro jejich schopnosti a dovednosti. Jejich neznalost jazyka primárně neurčuje, **do kterého ročníku budou zařazeni**. Děti a žáci s OMJ jsou zařazování podle věku a předchozího dosaženého vzdělání.

2 Adaptace v prvních dnech

V prvních dnech ve škole je vhodné žákovi pomoci adaptovat se na nové prostředí, dát mu čas, aby se mohl zorientovat a začlenit. Doporučujeme žákovi zajistit průvodce, který ho bude v prvních dnech doprovázet. Například projde s žákem školu, ukáže mu všechna důležitá místa, seznámí jej se spolužáky, s pedagogickým sborem, ukáže mu, kam žáci chodí na tělocvik, kde se přezouvají, informuje ho o chodu školy (řekne, kdy mají přestávky). Pomůže mu při nastavení komunikace mezi spolužáky, pracovníky školy, jak si říci o pomoc a vyjádřit své základní potřeby aj. Důležitá je **správná komunikace se žákem**. Pro podporu začlenění žáka můžete využívat komunikační kartičky, překladové **slovníčky** nebo ve třídě nastavit systém tzv. **patronů**. Pro první dny je vhodné využít **adaptačního koordinátora** nebo **tlumočníka**. Pro úspěšné začlenění je důležité pracovat i s třídním kolektivem, například formou vhodných aktivit v rámci třídnických hodin.

3 Jazyková diagnostika

Doporučujeme provést krátkou **jazykovou diagnostiku žáka**, aby pedagog zjistil, jak je na tom žák se znalostí češtiny. Cílem je zjistit **jazykovou úroveň ve všech dovednostech** a s ohledem na ni stanovit cíle vzdělávání.

4 Neznalost jazyka není handicap

To, že žák nemluví česky, by nemělo být vnímáno jako jeho handicap. Dítě s OMJ je třeba vnímat stejně jako ostatní žáky, kteří potřebují podporu ve výuce. Žákům s OMJ i pedagogovi pomůže výuka češtiny jako druhého jazyka (ČDJ). **Vhodně zorganizovaná výuka ČDJ** zkracuje dobu, po kterou tyto žáci potřebují větší míru podpory. Při organizaci ČDJ lze využít naše **zkušenosti se zaváděním intenzivní výuky češtiny jako druhého jazyka** v rámci pilotáže jazykové přípravy na partnerských základních školách.

5 Čeština jako druhý jazyk (ČDJ) a materiály pro výuku

Žáci s OMJ se učí češtinu jinak než rodilí mluvčí – je to pro ně cizí jazyk. Když se sami učíme cizí jazyk, jde to pomalu a postupně. Každé slovo je nové. Na webovém portálu www.inkluzivniskola.cz je popsáno jak učit **češtinu jako druhý jazyk (ČDJ)**. Najdete zde materiály do výuky, **odkazy na online zdroje i učebnice a materiály k tématům**. Je také možné využít **Průvodce pro učitele** s konkrétními návody jak začít, jak postupovat, jak si poradit se začátečníkem, s příklady hodnocení i aktivitami do výuky a vzdělávacím obsahem ČDJ. Na internetu jsou k dispozici rovněž **metodiky** i další **metodické materiály**, užitečné **odkazy pro učitele**, **výuková videa ČDJ** či **e-learningové aplikace**. Reflexi a vyhodnocení adaptačního období žáka využijte jako podklad pro nastavení dalšího cíle vzdělávání žáka s OMJ, včetně nastavení PLPP/IVP.

6 Zapojení žáka s OMJ do výuky

I když žák s OMJ neumí česky na dostatečné úrovni, je jeho zapojení do výuky velmi důležité. Zapojení žáka dosáhnete prací se slovní zásobou, komunikací v hodině a samostatnou prací rozvíjející žákovy dovednosti v daném tématu. Učitel každého předmětu by měl doplňovat výuku obsahu předmětu také prací na rozvoji jazyka, který se k tomuto předmětu váže. Pomoci Vám mohou zpracované **materiály pro žáky s OMJ do jednotlivých předmětů** a **principy práce při zapojování žáků s OMJ do výuky**. Rovněž je možné inspirovat se na **seminářích**.

7 PLPP a IVP

Vytvoření **plánu podpory (PLPP) a individuálního vzdělávacího plánu (IVP)** je pro žáka s OMJ důležitým prostředkem vedoucím k úspěšnému začlenění do školního prostředí. Plány podpory umožňují individuální plánování, hodnocení a sledování pokroku žáka. Při naplňování plánu je důležitá spolupráce ostatních učitelů.

8 Hodnocení žáků s OMJ

Hodnocení žáků s OMJ se někdy může jevit jako problematické. **Vyhláška č. 48/2005 Sb., § 15** uvádí, že úroveň znalosti českého jazyka je závažná souvislost, která ovlivňuje výkon žáků. To znamená, že při **hodnocení těchto žáků v jakémkoliv předmětu** přihlížíme k jejich úrovni češtiny. Pro sledování a vyhodnocování pokroku žáků mohou pomoci plány podpory, v nichž se nastavují a zaznamenávají cíle v konkrétních předmětech. U žáků s OMJ je dobré hodnotit reálně dosažený pokrok a úsilí.

9 Spolupráce s rodiči

Spolupráce s rodiči je jednou z hlavních podmínek úspěšného začlenění žáka do školy a plnění školních povinností. Při jednání s rodiči je dobré řídit se **doporučeními pro komunikaci**, případně využít překladatelských a tlumočnických služeb doporučovaných například na stránkách **IC Praha, NPI ČR** či **MHMP**. Základní bariérou je zde kromě neznalosti jazyka také nedostatek informací, např. o vzdělávacím systému v ČR nebo o právech a povinnostech dětí i rodičů. Proto je důležité rodičům tyto informace poskytnout. Lze využít informace pro rodiče **v několika jazykových verzích a formuláře pro potřeby škol**.

10 Nejste na to sami!

Na procesu vzdělávání žáků s OMJ se kromě učitelů podílejí také ostatní pedagogičtí pracovníci, vedení školy i rodiče. S žádostí o podporu se můžete obracet například na ŠPZ, na další instituce – například na NPI ČR, nebo můžete přizvat ke spolupráci neziskové organizace, které pomohou s podporou rodiny, doučováním nebo zajištěním volného času dětí. K získání další podpory Vám poslouží níže uvedené odkazy.

Portál pro pedagogy:

www.inkluzivniskola.cz (metodický a informační portál k začleňování žáků s OMJ)

Kurzy pro učitele:

<https://www.inkluzivniskola.cz/seminare-pro-pedagogy>

<http://ujop.cuni.cz/kurz/dvousemestralni-zdokonalovaci-kurz-k-vyuce-cestiny-jako-ciziho-jazyka>

<https://www.kurzycestinyprocizince.cz/cs/kurz-lektorskych-dovednosti.html>

<http://www.inbaze.cz/kurz-interkulturni-prace-s-detmi-a-zaky-s-omj-v-ms-a-zs/>

<http://p-p-i.cz/>

Metodická podpora:

<https://www.inkluzivniskola.cz/metodicka-podpora-kontakty>

<http://p-p-i.cz/ke-stazeni/brozury/>

Služby pro cizince (poradenství, doučování, kurzy češtiny):

<https://meta-ops.eu/cizinci-rodice-deti/jak-vam-muzeme-pomoc/>

Další kontakty:

<http://www.cicpraha.org/>

<https://www.migrace.com/>

<http://www.novaskolaops.cz/projekty/>

<https://cizinci.npi.cz/>